Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕ[illegible]ДНЯЯ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 17 ИЮЛЬ, 1986 ШУ. ★ № 85 (7276). ★ Мах 3 кеп.

ХЬАДЕР ДУККХАГIЕИ ДИКАГIЕИ ХИЛИЙТА!

КIИ-МАРСЕ ХЬАЛХАЛАТТ

ДIахо х ь о ш да кхашкара ка бола ялат чуэцара балхаш. Дика эттача хвоттамах ма могга пайда а эцаш, шоай низ дIахоачар ду механизатораша сихен дикен ялат чунийца даккхара а пачхьалхенна из дIадалара план толаме кхоач а ш ъ я р а а. Ишта, Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза комбайнера **ЗУРАБОВ Бьалагирс** юкъера лаьрхIача дийнахьа 38 тонн ялат оард. Цун комбайна тIа цIе вымпел ягIа. НормагIа хьакха боагIар 14 гектар йоалш хIара дийнахьа 20—25 гектар мукх хьокх ду совхоза механизатораша **БАРКИНХОЕВ Ахьмада, ХУЧИЕВ Бисолта, ГАДИЕВ Бориса, ПОЛОНКОЕВ Идриса.**

★ ★ ★

Сунженски района «Победа» яхача колхоза комбайнер а **БОНДАРЕНКО Иванен** штурвальни волча цун вола **Александрен** дийнахьа 45 — 50 тонн кIа оард. Цар санна оьсарле лакха йолаш болх бу цига **РОГАЧЕВ Федорен, КОЛЕСОВ Анатолен, ПЕТРУШЕНКОВгIАР Василен Николаен** комбайнийн экипажаша а.

Назрановски района совхоз - техникуме белгалбаьнна дика кхаъгъаш ба **комбайнераш А. ДАУРБЕКОВ М. ЕВЛОЕВИ.** Массаза а дийнахьара нормаш 150 — 160 процент кхоачашъеш чуэц цар ялат.

Цхьан комплексагIа

Ух шера 2930 гектарга тIа шоашт хьалхлехь ка оьзда ялат чуэцан боахь «Назаранийн» совхоза кхаш лелаерашъ. Хьахъаргаш ардара цхьана йолаш а доацаш а болх: беш кхо мехкгтрад ялара кIа йоалл. 16 июль хьатIаотташ цIн ахь-эзар гаргга гектара-тIара ялат аьрда даьккъад цар.

Дикагlеи ялат аьрда даьккъад цар.

Дикагlеи ялат аьрда даьккъад цар.

Дикагlеи

Сунженски района «Ассинский» совхоз № 14 йолча бригада бащадараш, кIедешя ВЛКСМ член Арсаева Асет. Цхьа ди дIадахийтан цо шин балха нерма дикка техникочагIа та еш. Къахьегара тIера хIилараш бригадерча а совхоза а болххошна сий деш я из.

СУРТА ТIА: «Ассинский» совхоза къона болхло Арсаева Асет.

М. МАЛЫШЕВА сурт.

ДЕ ЛЕРХIАР ГУШ ХИЛА!

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара В. Фотеева «Известий» корреспондентаца А. Казиханова эргалонийн хьакъехьарча проблемаех къамаьл дУ

— Владимир Константинович, чай таханара къамаьл хургда эргалонийн хьихкехьа. Из дIадоладе безам бар-кх са «эргалоналар» тIа дош шуна кхетаду яхача хаттар тIара. Юкъарчу хьала тIеIха ма латтийр дуккха ситуацеш ер ная, масала, цхьана болх дика беш кIезигаIа эргала везаш вий? Ваь, вала везаш ахча хет. ХIаьта цун планаш лохьаь хиннезаь? Шин балха стиль хуьнга еший-тешш юкъъера волчуш? Езий? ХIаьта нагахьа цо шин таро мел я цIена къахьегаш хилар? Бонкъаьла а, мичаь из эргалакккхара ерригача процессна юкъе хIараме лоаца дакъа дусталургдола эталон?

— Эттара дукхагIа со кхерар фуд хой хьона? «Эргалакхара» яхача дешна дезаш бацаш яр. Хьона холой из модни а хинна дIаотташ хилар? ХIаьта а цаI ерг цIер шиг мелел актуальни терминаш кIалхIахьа, хIаьта кIаьнтел кердача бокъонна духьалала а. Этапонах яьлча..., хьаьолой тамаш я шиттаьна йола этапон. ХIаьта эпоха а эргалий-хьогI из? Хулаш долчун маIан, сона хетачох, хIаранне цIена шиг гIулакх дар, кергалIашначуьнга критическа уйла яр да, кхочамбоацараш теркам тIа а бохийташ. Ца юхьаш йола приттерш оттагIа цар тIара а ловалш, дIаIоо ваха вена.

СайхIа хьалхулш долучуьга нака дог доахьш хилар кхыдола гIулакх да: чакхъььашний партие сьезд. гIулакх дIадоладелар... А, сьезда цIеца материалаш бадар дIадех хано. Мехка хIанз дIаболаенна а царна юкъе хIаранне хьинаре дакъа лаца доагIан а йола эргалоаш цхьаьна дакъе хьоанена лаьрхIа а. Бакъда, из дац хургIолча хуьшмашна хьежаш тахан кергIа везиига. Долаш дола кхочамбоацараш тIа лаха а царех пайда эца а бе?эа. Цу позице тIара хьакхочашъе йерг республика партийни организаци, правительство Нохч-ГIалгIайче дегIаьзаучлера сихдара мерпеш хьалдан гIулакхаш белгалдьяьа йола ГIалгIайн хенарена программа.

Ераш я тха автономни республикера цхьайола данешш. Промышленносте дIалаца чераша нийсйаца товарни продукце боарам 4 процент лаккъенаш, хьакъеъгама сверзале айпера темпаш 4,4 процент лаккъенаш, хьайола оборудование, каДрашца ювзиенача халонашта, ишта дIаха дIаграшта а кIезигаIа ер «Грознефтеоргснитеза обьединенин кулгалхоша кадаш болча. Мегал, халонаш йолаш л. Кадраш ши яхаш велха вешш республике къьегаташ рсдерааш совхоз а, къахьегашхинпар мара дац. ХIаьта хьалха бакъкхачоа тIехьа шоллагIа, кхоалагIа гIа бакъда бе?а. ТIамаш есаьдеш пеценей хIара муга бахьана лата веза» яха дешаш цхьаьна хьежара на пацIаьнарча хIаране дIатIаIоьардга дулхахIцех доза гIулгIаьнаш.

КПСС ЦК июньский Пленуме белгалдьяьхкар тахан наха уйла еш дола кхо хIама: эргалдара позицеш тIа чIоагIа латтар; хIама де безам бо. бакъда. ишшта фу де деза хац; эргабола безам бац.

— Из дерриге а диззаа лоагIаш да Нохч-ГIалгIайчех ан а. ХьалхIара позици хьакаре хьалъаьчна нахах аз лоархIаргбар «Промавтоматика» яхача йилма-производственни обьединенне генеральни директор Александр Алексеевич Опришко. Муглера инженер волчара генеральни директора яхочачу нишъ бабI цо. Техническ йилмай кандидат ва. Шийра а шийна карабарашкара а лоагIар дадаелар, перспективни уйла е, коллектив хотте а оттаьлар декхарш кхочашдара тIаерзае а хоош сагва. Коллектив стабильни, доахийл.хьокIамаш доахаш болг бен я. Ишта ала йиш яа «Грознефть» обьединенне генеральни директорах Рафзаль Минасович Хачатуровх. «Грозтрубопроводстрой» тресте управляющех Майрбен Межидович Мугадаевьх..

КхоалагIа тайпара болча нахах дувца кIезигаIа безам ба, хIаьта а дувца-м леза. Ишта бараш тха хида а зам-ма, бокъо болу цо ба, ишшта хете, кIезигга а боацаш. Ишта тоа болх болхлой дIабахаьнга бархIаш. Уьх теххьарча хана тIа восста гIулакха тIара дIабаьнахкех предприятех, колхозийн совхозийн бIаь гаргга кулгалхо, дикка кердалькый партие рабочинни-строIтельни комитетий а исполкомий а составаш.

Гаьнна чоагIаргIа ца отгача хьалъ ъ лаца ца хоош, керда ъ дIадехарий маIан ца кхиндехьи сар хилча, бIаьнан ба, йоаьгIа ма-ма хьадулаш-кх. Кхаьнача, сихлетача приемий мухь сов беза хилар бабIан долаш ца нисйаца а иштта. ПIелгIе лийача тайпара, гIулакха тIарча сага зовзало а новкъарло ю.

Цхьара, цIаьхха массане на дIадоакхкалаш цIийх бIу ца болита, дерриге-ческа мерзиеш-дараш. Дукха ха йоаццаш а тIехь райкомашкара, советски органаш кара партие обкома соцаьмаш кхочашдар хдарах дола хоммаш уьш. Цар тIа долча хIама долаш санна дар — планаш а, совещаш яраХ йола отчет а, новкъостатаца кхочашдар, хIаьта кертера — шоаш фу де дага ба. Оаха из приятна оценъаь гIаноахь. Моттиге йолаш информаци корта болаш хила еза.

Е ухх тайпара хIама. Масгасла шу да «объективни бахьанашта» — бедал ца тоьаргIа, тIе хIама обрада дечена, кадраша ювзиенача халонашта, ишта дIаха дIаграшта а кIезигга а — «Грознефтеоргснитеза обьединенин кулгалхоша кадаш болча. Мегал, халонаш йолаш л. Кадраш ши яхаш велха вешй республике къьегаташ рсдерааш совхоз а, къахьегашхинпар мара дац. ХIаьта хьалха бакъкхачоа тIехь шоллагIа, кхоалагIа гIа бакъда беза. ТIамаш есаьдеш пеценей хIара муга бахьана лата веза» яха дешаш цхьаьна хьежара на пацIаьнарча хIаране дIатIаIоьардга дулхахIцех доза гIулгIаьнаш.

ЛАЬРХIАЧУЛ ДУККХАГIА

2300 тонн «Лаьрна дошш» планан совгIа дацъехкай «Старогрознефть» НГДУ коллективо уьх бетта хьалхара итт дийнахьа. ХIаьта ер шу доладелча гIоне доаддаьл совгIа цо дахьхха 32 процент тоннал дукхагIа мехкадьта.

— Бурувдеттарашкара Сажкавина хьайийай оаха, — йоах управленне воннхкара волча операторо Ленина оргдон леларча С.-Э. Бетирова.

— Ер бутт чакхбалале доаддаьлча совгIа 7000 тонн «Лаьржа дошув» лурда Дашхенна.

Чакхбаьннача алл бетта тIара. Из уккхаа деш дац.

Масала, соахха прогулаш ярах 20 сар балхара дIабоаккхаш, табель тIа хьа ца хьокхаш йиснаI цар йь прогулаш — 240 дн. Цу тайпара до-да кхочачамбоацараш да укх шера а.

Дисциплина телхеарашна кьоьсам лоаттабец, балха на доагIаш дахха денош отпуска на тIера дахаш. Масала, заво да инженера-технолога С. Исаева 7 дн прогул яьй, тоьара Ш. Гиреева — 3 дн. цхьабакъда, уж денош отпуска на тIера дахьадаш. Балхара дIабоахкха хана прогулаш яра хьежжа йIезигъш огпуск на тIера дIаъадаш. Прогул яь сар балхара дIабаккхараш приказ техачул тIехьа?а маьра воаве йиш яц из табель 1986 шера 4 эзар сом совгIа экономически пайда а луш. «Сунжанефть» НГДУ юкъеболадаьлча 13 рацпредложенех итт енинаран ба школай дадубIараш.

Юоарга Юмаю районе КПСС XXVII сьезда материалаш. Уж Юмае йолалачлера пропагандистий районни семинар хилар. Парте районни комитетан секретарша, председатель Ш. Чилаев, XX партсьезда цIерагIча колхоза председатель Р. Юрьевский, «Сов хоатехника» МРО управляющи А. Жилин, дукхха а кхьабарш. Политически фийла уьнарш Хара ларбеллачу сьбытеша юоаргга анализ е харах, ленински гIулакх лерргаIа чакхдахарах, коммунистически мораль, ничка бесса толхаьа а, толхае гIерташца мишар боацаш къьсаьсан лоаттабарга белгалдьяьа йоаьгIа.

Экономически образование пропагандистий состав а чIоагIъьяьй лакха квалификаци йола специалисташ, экономически службий болхлой, производстве кулгалхой кхъбахийта. Мисала, хьалдача экономика школай пропагандисташ ба «Победа» колхоза керттера экономист Н. Дыгул, Цеца эхира колхоза керттера экономист Н. Коновалов, «Серноводский» совхоза керттера агронома З. Улубаев.

Коммунистически къьхьегама школай пропагандисташ ба химически реагентий Карабулакски завода керттера инженер В. Жидков, цехи начальник А. Коломыцев, «Победа» колхоза профкома председатель З. Глазкова, кхьбараш.

Хlара шер-шера шоай говзал лакхъю пропагандистаца. Уж дешаш хул парте обкома политически просвещение Цlагlа, марксизма-ленинизма университе, хьалдача болх беш йолча пропагандистий семинаре. Семинаре пропагандистаца дIакхойт района социально-экономически хьалаш миштад, довзит культурни вахар, из о вожа тема дIахьоара теора а методика а Iомаю.

Пропагандистий теоретически а методически а говзал лакхъьра опорни школаш lIашагIъьежкай. Уж районе йиъ я. Серноводски юртбоаханга техникумге болх беш я йилман коммунизма школа, «Сунжамежрайгаз» управленне — марксизма-ленинизма зардий школа, «Ассинский» совхозе — коммунистически къьхегама школа, «Серноводский» совхозе — хьалдача экономика школа. Опорни школашна хиннича занятеша хьийхаз технически средствеех пайда миштад беза, первоисточникашна болх бетта, практически занятеш миша чакхъьха еза, кхыдола дешаш.

Парте районна политически просвещене кабинето тIехьожам лоаттабаьб методсовето беш болх йолча семинаре, опорни школашна хьайийлла занятеш чакхйоахача новкъостал деш хиннай методически совет, пропагандистий балхаста кIезиг, царна методически гIо-новкъостал давд.

Пропагандисташца белгалга гIо-новкъостал деш хиннай «Сунженефть» НГДУ, «Победа», XIX партсьезда, «Путь к коммунизму» яхача колхозашка общественни хьисапе lIашагIъежкаьа кабинеташ а.

Ишшта бабча балхо таро енний партийни дешара дIакхаьа йе. Теори кIоарга йоаьгIа болча хьалдуьгIараша дIакхаьа кхетаю парте политика, социальни яьлениеша боагIаш бола мах бе Iомалу, шошта, кьийхача практически пайда эц.

Дуккхача пропагандисташа шоай декхар лоархI вайна кийра йолча идеиша цIена да-ца тIатеIIа контрпропаганда елга. Цу тайпара йола занятеш чакхъьха кийчо еча хIама пайда эц «Аргументы и факты» яхача библотеечех, «Глобус» яхача еженедельниках, кхыдола периодически кепийаоанех. Дуцеи хаьттина кхъьра хьалаш дувпаш йоаьгIа занятеш дика чакхйоах пропагандистаца А. Матвеева, В. Семенихина, кхьчар.

Тlехьарча хана занятеша дикагIа пайда иийбе бьнна-хьа пропагандисташ дешара техничеси средстваех. Уж лоаттабо методцентро, цул совгIа цхьадолча боахамашка а я шоай средствеш.

Район партийни организаце духха теркам тIаЛоаттабу экономически дешар вIашатIехьбанкхара, цун ревизьбтатинвость данхьяр. Пропагандисташта хьалхашна дикагIа пайда иийбе бьнна-хьа пропагандисташ дешара техничеси средстваех. Уж лоаттабо методцентро, цул совгIа цхьадолча боахамашка а я шоай средствеш.

Цхьайолча

РСФСР-е БАХАЧА ДУКХА ХЕРАШ ДАЬЧА НОАНОШТА «НАНА-ТУРПАЛ» ЯХА ЦIН ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча

Совета Президиума

УКАЗ

Итт а-кхы дукхагIа а-бераш даьчеи хьалихедьачеи ноаношта, «Нана-Турпал» яха орден а душ, «Нана-Турпал» яха цIн лоьйла:

НОХЧ-ГIАЛГIАЙН АССР ГIОЛЛА

Алиева Сахирата — «Заветы Ильича» яхача колхоза колхозхочоа, Сунженски район.

Бачиева Хава Абузитовна —цIеннана, Гудермесски район.

Демильханова Мединат Хамидовна — цIеннана, Шалински район.

Магамелова Палема —Гагарина цIерагIча колхоза колхозхоча, Ножай-Юртовски район.

Махмудова Зинаида — цIеннана, Урус-Мартановски район.

Нунаева Киса Хамидовна — «Орденоносникдешнийн» яхача совхоза болхлочоа. Сунженский район.

Сакаева Аннайна—цIеннана, Урус - Мартановски район.

Сурхаева Саамата — Калинина цIерагIча колхоза колхозхоча, Ножай-Юртовски район.

Яндиева Мухьмала Барина — цIеннана, Малгобекски район.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель А. ГРОМЫКО.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва. Кремль. 1986 шера, 11 июль.

●

«ЛОКОМОТИВ» ЯХАЧА ЕРРИГСОЮЗНИ ШИЙ ЛОIАМАГIА IОЛЧА СПОРТИВНИ ОБЩЕСТВА ДИКА ТОЛАМАШ ДАЬХАЧА СПОРТСМЕНАШТЕЙ БОЛХЛОШТЕЙ СССР ОРДЕНАШ МЕДАЛАШ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча

Совета Президиума

УКАЗ

Физически культурен спорти дегIаькхувлача толамаш дахарах совгIаттийна луда:

НОХЧ-ГIАЛГIАЙН АССР ГIОЛЛА

«Знак Почета» яха орден Кутелъ Феликс Петровича — РСФСР заслуженни тренера ,гор. Грозный.

«За трудовое отличие» яха медаль

Вараев Башир Магомедович — дуней хьалхэшта юкъерча класса СССР спорта мастера.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель А. ГРОМЫКО.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва. Кремль. 1986 шера, 7 июль.

Лакхера а лаьрхIа юкъера а образовани эргаяккхар

ХАНО ДIАДЕХАР

(ДУВЦАР КПСС ПРОЕКТАХ ДА)

Вай халIо шерра юнаш я «Мехка лаккерех юкъера специальнин образовани эргаяккхара керттера лостамаш» яха КПСС ЦК проект. Цо кIоаррта тоьк вузий, техникумий боьзу, специалисташ нийчбеча, халIоа интеллигенцин хьалхеехеча пархан карагIдахьи а р а дувц, дина дисар, иконом-боацараш гучадоьх, лаккерех юкъера специальнин школа эргаяккхара наьхьашо хьахьоях.

Советий Iаьдал латтача шерашка лаккерех юкъера специальнин школо бекка а чоалхаье а ниIъ баьб, дитIехьа дегIайоагIаш, тоалуш я иэ. Парте а советски правительство а бокхча терхам тIабахийтаб соц и а л и з м хьалъе хьинер, гIулакх, политически сахьташ, тоьшалла специалисташ кийчбеча. 1940/1941 шера дена 1984/1985 дешара шераца кхачалаше йолча хина мехка вузашна дешаш йолу — 6,5-гIа дентаи 6,5-за духхарIа хинна6, хIаьта Нохч-ГIалгIаьй республике — 11,2-зза. Цу хьалха юкъера специальнин дешара заведенешкара дешархой мехка 4,6-заа тIе-кхийтта6, хIаьта вай республике — 4,7-зза.

Лаккера квалифицин йолла специалисташ кийчбар вай мехка мишта дегIаденад хьетаде хала дац, довзоп арахьарча мехкашна лаккерхетар юкъара специальни школе долучуна из нийсинчу. Хьара итт эзар сага юкъе студенташ дукхагIа хиларе Советски Союзан тIахьа - США-я, Канаде, Англе мара яц. Хьаьта Нохч-ГIалгIайче уц хьоккмах Велнкобританеи хьалха латт, НГIАССР вузашшен техникумашкен дешаш бу дукхха-ча къамий виналлш. ЦахдIаш дукхагIа хулаш боагIа цига нохчий а гIалгIай а. Дiадахча шерашка студенташта юкъе 12,2 процент мара моттигерча къамий виналлш хиннабаь, хIанз 41,4 процент, техникумий дешархошта юкъе 22,4 процент мара бапар уж, хIанз —46,6 процент.

Дукха нагий нахи механрийн дешаш хиларо халкъа боахам говзача специалисташ ца6ийбеб новкъостаду. Дукхагlа хулаш латт уж промышленносте, юрта боахаме, кхыйолча отрасланаш. Цунга хьежа кIе-загагIа хул лаккера дешар дийна боцца нугалахоь. Цо а хьалъох мел йоккха терно тIаIокхийт парте а правительственни а стороно планерна предприятеш, колхозий, совхозий болх тоабара, советски интеллигенце культурно-технически барам лаьхьа-ра.

Вай мехка хьалъа процвецени чIоагIга дегIаьр ца6ахьокхаш дола масал да 1979 шера перепись йолча хина гучадаьнна6. Цун хьокхамаш 1939 шера хиннарча чарца пийсдина юрта бахача мехка юкъера образовательни боорам цхьаьттаза лаккенна6. хIаьта городе—3,6-зза. Цхьаьний а да укхаза белгалдаккха дешаш малаш наха6 кхалнахат. юкъе лаккера дешар дийна бакъначаР процент дукха хIама ца эцийш ихкатарга я, 1979 шера хьалъа боахаме хьахьегаш йолча хIара эзар сага юкъе йуз йистехьажа 102 майисан 98 кхалсаре яр. Нохч-ГIалгIай республике лаккера дешар дийна бакъначар

Къахьега ца повращца—лира къовсам

МАШАР ХУРГБАЦ

Дикача, хьаьнача гIулаккашца цхьана цкъаза ниййлу хьа а ца хьегаш шоашта пайда бу, ньоаллш ду, спекуляци лелаю, нхаш кийру. Ишттта законаша тарлуш доаь кьядоа гIулаккаш деладу ших. Паччахьалкхен мэшинехь, нхьча средствеех, фусамех, доагроех, бийдаьх материалехь пайда эца гIерг уж.

Цу тайпара йола правонарушенеш дукхагIча дакъе ниййлу торговлен, бытовой, коммунальни, медицинскн гIулаккаш дара предприятешкен учрежденешкен, дешара заведенешка. Хьаьта эгIара ткерамегIа дола зулам да социалистическн доалаьхьена тIаяхувдар.

Оранала моттигерча оргаиаша шоай денкараш талмастта мара нхоачаш ца дечь, цхьаннахьа бохь беш, дешара бошича нахаца, е вешта, ваьна жужкаргашца правоохранительни органаша профилактическн бохь эсала дечь моттигашна хьаьхуьр дукхагIча зулам зуламхой ординган.

Хьан дахь да хошш, доккхий зуламаш ниййеннад соаяка Назрановскн районе, цу дахьле паччахьалкхен мапина дIаликкар дукха гIаьрала хьисане таксиста дукьхала дай доа а доалаш. Тохкамо гуча ма дакъхара, уж зуламаш дахьаш бе хьаьнахьа бохь беш а боацаш, айлаюьхе а баьина деллаш хинна Наьсар-Кертера М.-Аушев, Т. Горбаков, А. Арсанов. Чюаггlача утуловлин бехктокхаме взаб уьи берриган. Цхьабакъда, Iаьпала а доал дара а моттигерга органашна, зуламхой дашьхаоханна хьаьтача бакъьхьь хургда: цхьаннахьа балха дешаш боацаш хIана лийнад, общества чотагIа бохь хьаьт бокъо лийнад могIа маьрша болча цу кагийна наха? Хетаргахьа, цIенхаьтт та доаглар хьа ца дехар, цар леладечеа тIаьхьоал та доаттабар, изетам луча балха тIа ледарлонаш ювлитар тар бахьан долаш айтта хила беза уж цу зуламеча наьна къа тIа.

Къа ца хьегаш доцдац яра бовраш бола хьаст баьшна пайда бар духьа мах бара праввлаш телхаелга. Шоай бакъда хьежжа шоашта дуи долча ахаиех кхоачам бав Iац торговлен цхьаццабола болхлой. ЗаконаIа доаца рузнъа дакъхар духьа цкъаза зулам да ст1е уж. Цоз тешлал ду гIулаккаш леладь моттигаш я гор. Грозне а.

Ишттта «Промтовары» № 2 обIединенна чуйоагIача № 127 йолча тика бакалейно - кондитерски отдела зведующе Е. А. Кольцоваг ийдархоех къайладаьха хинад цIа цхьадоа тIаьхьоал. Цу тIаьхьехь дIадоладь уловли гIулаех юха соцадаьд, тика коллективо цунна хьаьхара тешам бенна хилар бакъйн долаш. Шиъ болча тIа йита а хинад Е. Кольцова, бакъда шиъ тайпара хкетадь хинад цо из дерриге а. 1985 шера тIом заведующенца С. Дахцукаевца барта а яха, тоолагIа а ийдархоех къайладаьха хиннад цо озар сонгIа сом мах бола ахаиех (бенаш духьа тулаш на бинаш, бразильскн кофе) товарашца. Шийна пайда бар духьа цу тайпара торговлен правилаш телхаяьр яхь шерера техаиачаца нибахта валла ха тоха бакъйо лу уголовни законо.

Хьаьта цу гIулаккаш доца уголовни дош гIоттаг а дац.

Доалаерга наь цхьаьнка яхьа масал, Урус-Мартановскн РайПО-ча чуйоагIача № 13 йолча промтоварни тика «Ворошка» яхача отдела заведующе Т. Бибулатова соахка ноябрь бетта ийдархьех къайладаьха хиннад 2,5 озар сома маьха доза дефицитна товараш. Бибулатова гIулаххах дола доаь дийнача гIулаьхьа Урус-Мартановскн райнарсудо зулламхоча 100 сом гIод мара та тохаш, геттара кIаьда нахавани а яь, мукъа витав из. Халхъа судо цу тайпара повщи лурбар аьттув болаш да зулямхошта. Из бахьан долаш суда приговор кIаьда йолта а лаьрхIа, дIаьыкхкай.

Къаьхьегаиза йола доходдаш шоашта яр духьа прилавка болхлошш сбаргруш латтаеш а нап Iехабу моттигаш а ниййлуш я. Ишттта, шоашта «кIаминат» яккхара чюаггIа тIера хиннаб ресторанийн кафейн треста чуйоагIача № 2 йолча кафе ворхIдагIча ший дохкача зала буфетчица М. Альмирзаева «Продтовары» обIединенна чуйоагIача № 2 йолча тика продавец Л. Кузнецова.

Вiарга цIанкъам теха малалехьа, тарвакала ахар кIаьгIа а хулийташ, дIаьдар духкагIа доаккхаш нах Iехабеш хиннаб цар хIараве. «ХIара ийдархочунгара ши ший — миска» малбовеш говраш хаххкача цIеношкара яхача принцишгIа болх беш хиннаб цар. Бехке барашта тIаIаьар лаьл.

Нах Iехабеш хилар шийгара духьхьашш далийта хинналор лаьхе вай йийлача лI Кузнецоваг — из гIулаьх хьалгIа а цо леладдаь хIлаьбаьхьан долаш, цунна енна хинналг выговор. Бакъда, сатийнадаш цуи, хуо а лаьа цо из зулам. Хьаьта гIоп а теха хьалгIа сомгIа кхы гIаьргIача бехктокхаме из ца озар дехаш, зуламхо вIалхарьяккха гийрга № 2 йолча тика коллектив. Духьхьа дIаьаьгIча бакъьхьь да: цу тайпара морально - психологически хьаь дочча тика коллективе моллагIча кхыча хьаьт бокъо а ницта нах Iехабе тарлу, цудухьа цецвала везаргвар из санна моттиг цига ниййлой.

Шаошта хIамнгг яккхар духьа цхьаьбоча наха спекуляци лелаю. Мах бечча сете дефицитна импортни товараш дохкара гIулаьх хIанз а вIаштIеъьа па — даккхарах шоашта пайда бе гIерташ хул уж. Общественно-пайдаца